

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

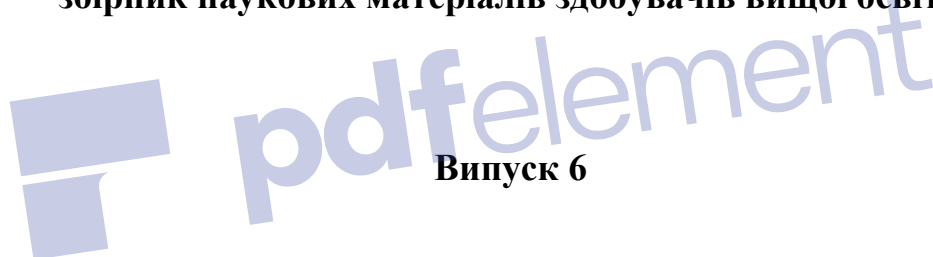
Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 6
2022

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Рівне, 2022

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 6. Рівне : РДГУ, 2022. 136 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 11 від 24 листопада 2022 р.)*

пов'язано зі значною кількістю несприятливих явищ таких як, недостатній рівень мотивації створення сім'ї, зміни сприйняття сімейних цінностей, формування неповних сімей, відмова від народження дітей, пріоритет матеріальних цінностей над моральними, асоціальність взаємовідносин в родині, перекладання виховних функцій на заклади освіти. Саме тому формування психологічної готовності молодих людей до створення шлюбу через вплив на психологічні умови такої готовності є актуальною та потребує активного впливу.

Список використаної літератури

1. Костюк С. Й., Митрюк В. Ю. Специфіка підготовки молоді до шлюбу та сімейного життя. *Вісник Національного університету оборони України*. 2018. №1 (49). С. 50-59.
2. Крижановська Л. Г., Скориніна-Погребна О. В. Особливості емоційної готовності молоді до шлюбно-сімейних відносин. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2016. Вип. 20. С. 109-117.
3. Левицька Т. Л. Розвиток психологічної готовності студентської молоді до створення сім'ї : автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.09. Національна академія державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2009. 20 с.
4. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Психологія молодої сім'ї [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 235 с.
5. Сушицька І. М. Трансформація функцій сім'ї в сучасному соціокультурному просторі. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2013. Вип. 31. С. 288-235.

УДК 159.923:378.091.26

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ САМООЦІНКИ НА РІВЕНЬ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Гаврилюк Олена, здобувач ОС «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія», IV курс, РДГУ
Науковий керівник: Дзеджера О.В., старший викладач

Постановка проблеми. На сьогоднішній день надзвичайно важливо для студентів адекватно сприймати зміни у суспільному житті, проявляти вимогливість до себе та до своєї діяльності. Фундаментальне значення для вирішення цих завдань має таке утворення особистості як самооцінка. У процесі навчання вона розглядається як метод підвищення навчально-пізнавальної діяльності й контролю, що передбачає критичне ставлення до своїх можливостей та об'єктивне оцінювання досягнутих успіхів. Самооцінка має значний вплив на мотивацію до навчання у закладі вищої освіти, сприймання свого успіху та неуспіху в навчально-професійній діяльності, визначення життєвих позицій.

Самооцінка відіграє одну з найважливіших ролей під час навчання студентів у ВНЗ і має надзвичайно великий вплив на навчальну успішність студентів та їх загальну навчальну мотивацію і становлення їх як майбутніх фахівців.

Мета – дослідження особливості психологічного впливу самооцінки на рівень навчальної успішності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Самооцінка, як зазначає М. Боришевський, – це складне особистісне утворення, яке відноситься до основних властивостей особистості, це елемент свідомості, який характеризується оцінками самого себе як особистості, своїх здібностей та навичок, власних вчинків та етичних якостей [2].

Самооцінка тісно пов'язана з головною потребою людини – потребою у самоствердженні, яка визначається відношенням її дійсних досягнень до того, що вона прагне, які завдання та цілі ставить перед собою. Самооцінка, на думку Н. Атаманчук та А. Пасічніченко, це про усвідомлення людиною самої себе, своїх фізичних сил та розумових здібностей, вчинків, цілей і мотивів власної поведінки, свого відношення до того, що оточує, до інших людей [1].

Питання самооцінки у своїх наукових напрацюваннях розглядали Т. Андрущенко, Л. Божович, Н. Брандер, А. Ліпкіна, Т. А. Ритченко, Ф. Зімбардо, І. Кон, П. Чамата, М. Боришевський та багато інших. Науковці довели, що самооцінка має великий вплив на усі сфери нашого життя й проявляється в знанні людиною власних можливостей, особистісних якостей, своїх сильних та слабких сторін, які проявляються в практичній діяльності та контактах з оточуючими. Люди з низькою самооцінкою не впевнені в собі, малоініціативні, легко піддаються тиску і маніпулюванню з боку інших, прагнуть працювати над легкими завданнями, які можуть успішно виконувати, тому, можна вважати, що ці наявні в них якості не дозволяють їм повністю самореалізуватись у навчанні та інших сферах життя. Отож, їхня навчальна успішність є нижчою, ніж у студентів, які мають адекватну самооцінку і для яких характерні протилежні характеристики і які, навпаки, навчаються краще. Нерідко дослідження самооцінки студентів мають за мету установлення та аналіз зв'язку її особливостей з різноманітними особистісними характеристиками. При дослідженнях студентів часто виявляється зв'язок самооцінки з такою рисою як тривожність, коли висока загальна самооцінка і самоповага порівнюється з невисокою тривожністю, а невисока самооцінка – з підвищеною тривожністю.

Стаючи студентом і вливаючись в новий колектив, колишній учень змінює групу своєї приналежності, а це викликає деякі зміни самооцінки і очікуваної оцінки, як правило в кращу сторону. При цьому велику роль грає його ретроспективна самооцінка, яка базується на вже досягнутих в школі успіхах чи невдачах у навчанні. Однак з часом рівень знань студентами своїх товаришів зростає і вони можуть висловлювати більш точні оціночні судження відносно інших. Тобто безпосередньо проявляються і оцінюються особистісні якості кожного члена студентського колективу. При відсутності певного рівня розумових, вольових, емоційних, поведінкових, мотиваційних і інших якостей студент не може успішно навчатись, тому що не здатний виконати тих вимог, які ставить перед ним навчальний процес. Це може бути пов'язано з неадекватною самооцінкою студента. В той же час період професійної адаптації є найважливішим в процесі становлення професіонала будь-якої сфери діяльності. Саме в цей час проходить поєднання на практиці вимог професії до людини і її можливостей. Від успішності діяльності в цей період, її емоційної привабливості, багато в чому залежить укріплення її професійної мотивації, подальший професійний і особистісний розвиток. Важливо знати, що самооцінка може бути адекватною та неадекватною, остання в свою чергу поділяється на завищену та занижену. Людина, яка має адекватну самооцінку правильно співвідносить власні здібності та можливості, намагається реально аналізувати свої успіхи та невдачі, вона досить критично ставиться до себе, не ставить перед собою цілей, яких не зможе досягнути (О. Музика) [6].

У випадку неадекватної самооцінки у людини виникає невірне уявлення про себе, ідеалізований власний образ та можливості, перевищення своєї цінності для оточуючих. При виникненні якихось невдач, студент буде ігнорувати їх, щоб зберегти звичну високу самооцінку себе та своїх вчинків. Якщо з'являється те, що може порушити уявлення про себе, відбувається досить гостре емоційне відштовхування так званого «загрозливого фактору». У випадку неуспіху винні лише зовнішні обставини, які жодною мірою не залежать від дій самої людини. Як наслідок завищеної неадекватної самооцінки являється небажання усвідомлювати та визнавати, що все це наслідок власних помилок або ж ліні чи неправильної поведінки. Неадекватні висока чи низька самооцінка порушують процес власного управління та видозмінюють самоконтроль. Це особливо помітно під час спілкування, де студенти з заниженою чи завищеною самооцінкою стають причиною виникнення конфлікту. Студенти, які мають завищену самооцінку дуже часто є

провокаторами конфліктів, а ті, яким характерна занижена самооцінка опиняються у ролі жертви. Це буде створювати негативні умови під час навчально-виховного процесу.

Підсумовуючи наведену вище інформацію, було проведено емпіричне дослідження з метою відстеження зв'язку самооцінки особистості з її успіхами у навчанні. Об'єктом даного дослідження виступають студенти, як «носії» самооцінки. Предмет дослідження – дослідження зв'язку та психологічного впливу самооцінки на рівень навчальної успішності студентів.

Для дослідження рівня самооцінки було здійснено тестування на рівень самооцінки використовуючи опитувальник «Визначення загальної самооцінки», а для діагностики навчальної успішності студентів - опитати їх, використовуючи шкалу ECTS. В процесі дослідження було опитано 30 респондентів, здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр» психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Опитувальник «Визначення загальної самооцінки» включає в себе 32 твердження. Сума балів за тестом: від 0 до 25 – свідчить про високий рівень самооцінки, за якого людина, як правило, не обтяжена «комплексом неповноцінності», правильно реагує на зауваження і рідко піддає сумніву власні дії; від 26 до 45 – свідчить про середній рівень самооцінки, коли людина рідко страждає від «комплексу неповноцінності» й лише іноді намагається підлаштуватися під думку інших; від 46 до 128 – вказує на низький рівень самооцінки, за якого людина болісно сприймає критичні зауваження на свою адресу, намагається завжди зважати на думку інших і часто страждає від «комплексу неповноцінності».

Дане дослідження дало такі результати: з високою самооцінкою тест виявив 3,85% студентів, середній рівень самооцінки простежується у 30,77% респондентів, 65,38% опитуваних має низьку самооцінку. Результати опитування студентів про їх навчальну успішність за шкалою ECTS: на запитання «За шкалою ECTS як ви характеризуєте свою навчальну успішність?» 31% студентів відповіли, що їхня навчальна успішність знаходиться на достатньо високому рівні (81-89, 90-100 балів), решта 69% – на рівні «задовільно» та «добре». Порівнюючи ці результати з результатами за опитувальником «Визначення загальної самооцінки», простежується зв'язок, що студенти які мають адекватну самооцінку, характеризуються достатньо високим рівнем навчальної успішності. Це пов'язано з тим, що вони успішно адаптувались до навчального середовища, прагнуть до нових знайомств та нового спілкування, бажають отримувати високі результати з навчальних дисциплін, мають підвищений інтерес до свого соціального середовища, їх рівень домагань відповідає їх можливостям, тобто вони не беруть на себе те, що не можуть виконати та не обмежуються легкими завданнями.

Решта студентів, які мають низьку або завищену самооцінку (загалом 69%) характеризуються низькою успішністю. Це пов'язано з тим, що їх рівень домагань не відповідає їх можливостям, вони покладають на себе або надто важкі, або надто легкі завдання у відповідності з тим, завищена чи занижена їх самооцінка. Також студенти з низькою самооцінкою є безініціативні, бояться відповідати на заняттях, через страх помилитись, вони надто критичні до себе, болісно реагують на критику, мають підвищену тривожність (ситуативну), спостерігається її підвищення переважно перед сесією. Вони мають проблеми у спілкуванні, непорозуміння з одногрупниками. Підвищене критичне відношення до себе негативно пов'язане з такими особливостями, як сумнівне відношення до нового, стриманість та скритність, пригніченість у міжособових конфліктах, нерішучість, значний рівень конформності.

Тому, студенти з адекватною самооцінкою, виявляють стійко зростаючу активність самопізнання в процесі навчання. У них нормальна або висока успішність у навчанні. Для студентів із низькою самооцінкою характерна гаснуча після першої навчальної невдачі активність самопізнання. Студент, які мають завищену самооцінку, проявляють згасання активності самопізнання на початку вирішення завдання і її зростання після першої ж невірної відповіді.

Висновки. Отже, самооцінка розглядається як важливий фактор у формуванні особистості студента та його удосконалення, як фахівця, виражається вона в здатності

оцінювати результати власної діяльності та поведінки, а також свої психічні властивості та якості, які в цій діяльності та поведінці проявляються. У процесі роботи над дослідженням, я дійшла висновку, що самооцінка безпосередньо впливає на успішність навчальної діяльності. Я переконана у негативному впливі завищеної чи заниженої самооцінки на успішність навчальної діяльності та сам процес навчання. Можна стверджувати, виходячи з отриманих результатів, що адекватна або висока самооцінка особистісних особливостей студентів сприятиме успішності навчальної діяльності. Завищене чи занижене самооцінювання призводить до неадекватного ставлення до навчання, через неможливість виконання його вимог для студента.

Список використаних джерел

1. Атаманчук Н. М., Пасічніченко А. В. Аналіз наукових підходів до вивчення розвитку самооцінки дошкільника як основного компоненту в структурі самосвідомості *Психологія: реальність і перспективи*. 2013. Вип. 2. С. 33-36.
2. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості. Суми: Еллада, 2012. 608 с.
3. Музика О. Л., Загорська І. С. Самооцінка і розвиток творчих здібностей. Житомир, 2007. 168 с.

УДК 159.923: 355.422 (477)

КРИЗОВІ СТАНИ ЛЮДЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Грицюк Карина, здобувач ОС «бакалавр»,

спеціальність 053 «Психологія» (практична психологія), III курс, РДГУ

Науковий керівник: Назарець Л.М., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку цивілізації людина досягла суттєвих успіхів у різних сферах життя. Але з давніх часів і до сьогодні вона не перестає переживати складні життєві ситуації, які провокують виникнення кризових станів, що можуть негативно впливати на її можливості, погіршувати працездатність, слугувати причиною психосоматичних розладів, загалом суттєво погіршувати якість життя. Разом з тим, при правильному оцінюванні власних відчуттів, переживань та знаходженні конструктивного рішення, людина здатна перейти на інший, більш високий ступінь свого розвитку, який дозволить їй у майбутньому вирішувати даного роду проблеми на більш досконалому та результативному рівні. Тому, надзвичайно важливо володіти психологічною грамотністю щодо розуміння кризових ситуацій, їх різновидів і причин їх виникнення.

Мета даної роботи – дослідити психологічні стани українців, які перебувають в умовах війни та їх спосіб реагування на небезпечну ситуацію під час війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. У психологічній літературі криза розглядається як емоційна реакція на стресову ситуацію, а кризова реакція характеризується як зрозуміла тимчасова втрата психічної рівноваги (деадаптація) [1].

На думку науковців, всі кризи особистості можна поділити на внутрішні та зовнішні [3]. Внутрішні кризи – це вікові, життєві та екзистенціальні (тобто кризи, причиною яких є природний розвиток особистості). Щодо зовнішніх криз, то в них як стресор виступають зовнішні травматичні події: екстремальні кризові ситуації, що володіють могутніми негативними наслідками, ситуації загрози життю самої людини чи значущих близьких. Ці ситуації впливають на психіку людини, викликаючи у неї травматичний стрес, психологічні наслідки якого часто можуть виражатися в посттравматичному стресовому розладі (затяжній або відстроченій реакції на ситуації, пов'язані із серйозною загрозою життю чи здоров'ю).

Дослідники виокремлюють такі травмуючі (критичні) ситуації, як: